

досвід девальвації 2014-2015 рр.; б) наявність гривневої ліквідності у вітчизняних банків та відповідність публічних холдингів умовам кредитування разом із зниженням процентних ставок на кредити у гривні, що сприяли значному нарощенню зобов'язань у національній валюті; в) євроінтеграційний процес та розширення програм інвестиційної підтримки ЄБРР вітчизняних агрохолдингів, котрі сприяли зростанню частки кредитів, номінованих у євро.

Список використаних джерел:

1. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України: <http://www.minagro.gov.ua/node/23028>
2. Сайт Українського бізнес ресурсу: <http://ubr.ua/market/agricultural-market/ukraina-rasterjaet-valjutnuju-vyruchku-na-urozhae--3843391>

УДК: 336.7

Корнилюк Р. В.

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Еволюція системного ризику на банківському ринку України

Ретроспективні дослідження розвитку банківського сектору, аналіз формування джерел системного ризику, ідентифікація глибинних причин наявних дисбалансів і пошук адекватних регуляторних рішень не можливі без засвоєння історичних уроків, якими багата майже 30-річна історія сучасної банківської системи. 11-річний період (2006-2016 рр.), який став предметом нашого дослідження, був унікальним з точки зору як кількості системних проблем, так і фаз їхнього розгортання – від формування до реалізації, а також реакції учасників ринку – від ігнорування та приховування помилок до жорстких і рішучих антикризових заходів. За останнє десятиліття банківський ринок пережив бум, а також дві досить різних по своїй суті кризи [1].

Під час буму 2006-2008 років ключові системні дисбаланси, що зумовили диспропорції в фінансах банків та підприємств, полягали в нестримному рості кредитування без ефективного управління ліквідністю, процентним та валютним ризиком. Втім значна частина дисбалансів була закладена не лише під час буму 2006-2008 рр., а в попередньому десятилітті - 1994-2005 рр., коли через інституційну слабкість регулятора було допущено формування непрозорої, високо фрагментованої, недокапіталізованої банківської системи із засиллям «банків-ліцензій», схемних фінустанов та «розрахункових центрів» при ФПГ. Уроки першої кризи 2009-2010 років не були враховані під час стабілізації 2011-2013 років: внутрішні дисбаланси продовжували приховуватись та накопичуватись у вигляді невідповідності строкової, процентної і валютної структури активів і зобов'язань, високої частки «зомбі-банків», непрацюючих кредитів, схемних операцій, кредитування пов'язаних осіб, нераціонального перерозподілу депозитного ринку на користь фінансово-слабких банків із завищеними ставками, голоду гривневої ліквідності і зниження ЗВР заради фіксації валютного курсу тощо. Через слабкий банківський нагляд не відбулося очікуваного поповнення капіталу та резервів для повної абсорбції портфельних втрат.

Як наслідок - друга криза 2014-2016 років, яку ми схильні називати періодом очищення, мала більші суспільні витрати і зумовила необхідність більш жорстких антикризових дій регулятора у відповідь на нові макрофінансові й воєнно-політичні шоки, підсилені наявністю хронічних системних проблем. Фінансово слабкі банки, які не були виведені з ринку під час першої кризи, згодом таки не зуміли відповісти на виклики 2014 року. Як результат більш як 90 банків були ліквідовані [2].

Період 2006-2016 рр. можна назвати «втраченим десятиліттям» для розвитку банківської системи, на що вказує ряд індикаторів. Загальні чисті збитки банківської системи за досліджуваний період склали понад 300 млрд грн. І хоча такий результат свідчить про глибину системних проблем, не всі банки однаково пройшли цей період. Локальні банки у період буму стали

об'єктами продажу іноземним інвесторам. Під час 2011-2013 рр. окремі вітчизняні банки спробували наростити ринкову частку за рахунок агресивної депозитної політики та купівлі активів іноземних банків, що в 2014-2016 рр. закінчилось серією гучних банкрутств великих приватних банків і націоналізацією найбільшого.

Державні банки постійно екстенсивно зростали, накопичуючи баласт проблемної заборгованості та операційної неефективності. Ці проблеми роками компенсувалися високою вартістю депозитних ресурсів, пільговими умовами ведення бізнесу та серіями капітальних вливань з державного бюджету. Російські банки після періоду активної експансії згортають діяльність на українському ринку. Європейські банки, які на початок 2006 року мали лише нішеві корпоративні банки середнього розміру, спочатку захопили кредитний ринок шляхом неорганічного росту за рахунок придбання українських банків і нарощення материнського фінансування. Згодом частина з цих банків так само швидко, але цивілізовано, без дефолтів, покинула ринок, зафіксувавши збитки. У період очищення стратегічно зацікавлені у присутності в Україні іноземні банки почали відновлювати втрачені позиції та виявились краще за всіх підготовленими до наступного етапу розвитку банківського ринку.

Як свідчить досвід «втраченого десятиліття», домінантними гравцями на ринку зможуть залишитися банки, котрі мають прозорих та надійних акціонерів, чітку зрозумілу бізнес-модель і стратегію розвитку, адекватні практики ризик-менеджменту та корпоративного управління.

Загалом, після складного десятиліття, банківська система України увійшла в нову еру власного розвитку, однак ключовими джерелами системного ризику лишаються ряд невирішених проблем «втраченого десятиліття»:

1. Одержавлення банківської системи, що веде до олігополізації та накопичення неефективності через неминучий моральний ризик.
2. Проблемні кредити, які перевантажують банківські баланси та знижують потенціал для відновлення кредитної активності.

3. 40 малих банків, котрі складають менш як 2% банківських активів і вимагають підвищення продуктивності та перефокусування на ринку.

4. Низький рівень операційної ефективності і продуктивності багатьох банків, у тому числі державних, що вимагає більших вкладень у нові технології.

5. Розвиток небанківського сектору, котрий буде «відкушувати» найбільш ласі не ризикові частини доходів банків і може зумовити майбутню кризу.

6. Самому НБУ варто продовжувати вдосконалювати свій методологічний апарат, перейшовши до проактивного превентивного механізму запобігання і мінімізації суспільної ціни банківських криз для платників податків.

Список використаних джерел:

1. Rashkovan V., Kornyluk R. (2017) Banking system of Ukraine: the start of the new era after the lost decade ? (forthcoming).

2. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua/> .

УДК 519.8(075)

Лісовська В.П.,

к. ф.-м. н., доцент кафедри вищої математики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Манжос Т.В.,

к. ф.-м. н., доцент кафедри вищої математики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Ефект централізації управління запасами на основі порівняння середніх витрат підприємства

Інтеграція підприємств і створення сучасних структур корпоративного типу – холдингових компаній, промислово-фінансових та інших груп є однією із сучасних тенденцій розвитку світової економіки. Конкурентоздатність національної економіки розвинутих країн багато в чому визначається наявністю сектору потужних горизонтально або вертикально інтегрованих структур, в